www.jgk.imamreza.ac.ir

Quarterly Bulliten of Greater Khorasan

Vol . 15, No. 54, 2024

ISC | MSRT | ICI

ISSN (Online): 2717-1671 ISSN (Print): 2251-6131

Historical analysis of the scenario of September 11, 2001, and the American invasion in Afghanistan

Mozaffar Mazhar [(a)], Morteza Dehghannejad [(b)*], Abolhassan Fayyaz [(c)]

a) PhD Student in History of Islamic Iran, Department of History, University of Isfahan and Assistant Professor at Kunduz University, Kunduz, Afghanistan (mozaffar.mazhar2@gmail.com)
b) Professor, Department of History, University of Isfahan, Isfahan, Iran
c) Associate Professor, Department of History, University of Isfahan, Isfahan, Iran (amir.anush2016@gmail.com)

Received: 10/16/2023
Accepted: 10/04/2024

Keywords: September 11 incident, terrorism, hegemony, America, Afghanistan.

Citation: Mazhar, Mozaffar; Dehghannejad, Morteza and Faiyazanoush, Abolhasan (2024). A Historical Analysis of the September 11, 2001 Scenario and the US Invasion of Afghanistan. *Greater Khorasan Research Journal*, 15(54), 1-16.

Use your device to scan and read articles online

Abstract

The September 11, 2001 incident, in the view of many, was a terrorist event that focused U.S. foreign policy on combating global terrorism. America's response to this event is perceived as extensive and containing various scenarios, including its attack on Afghanistan, which created a major transformation in that country. Over the past two decades years, numerous analyses of this event have been conducted, but research and historical analysis of the hidden angles and scenarios of this incident have not been carried out. Therefore, the main objective of this research was to conduct a historical analysis of the visible and hidden scenarios of America surrounding this incident. This research was conducted using a qualitative approach and a systematic review of relevant research and documents, and a descriptive-historical analysis method. The findings indicate that: promoting hegemonic legitimacy, monopolizing leadership in the fight, defining global terrorism, pursuing America's global interests under the guise of combating terrorism, fighting global terrorism and using it as a tool for intervention in other countries, looting Afghanistan's resources and putting pressure on oil-rich countries, irresponsible withdrawal and destabilization of the region, control over the drug trade, and pursuing political interests of the United States in the region were among the most relevant scenarios related to America's actions in response to this incident. The overall conclusion of this research is that, behind events like the September 11 incident, there are various scenarios that need to be reflected in the narrative and analysis of historical events, including hidden angles and scenarios marginalized from official discourses.

DOI: https://doi.org/10.22034/jgk.2024.420562.1161

OPEN ACCESS

URL: https://jgk.imamreza.ac.ir/article_201637.html

©2024 The author(s).This is an open access article distributed under Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0), which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, as long as you give appropriate credit to the original author(s) and the source.

* Corresponding Authors: (m.dehghan@ltr.ui.ac.ir), ORCID: 0000-0001-5179-0346

Introduction

The events of September 11, 2001, were a turning point in modern history, significantly impacting American foreign policy and global dynamics. Widely viewed as a terrorist attack, the aftermath of 9/11 led to a thorough reevaluation of security strategies and international relations. While many studies have focused on the immediate aftermath and policy changes resulting from the tragedy, there is a lack of examination of the hidden aspects and underlying motives in historical discussions. This research aims to fill that gap by exploring the concealed facets and hidden motivations behind America's response to 9/11. Using a combination of qualitative methods and systematic review, this study seeks to uncover the untold stories and complex scenarios that have not been thoroughly analyzed. Through a detailed historical analysis, we aim to unravel the layers of America's post-9/11 actions and their broader implications.

The findings of this research reveal a range of motivations and actions that go beyond the surface-level understanding of the event. From the pursuit of hegemony based on legitimacy to using global terrorism as a justification for intervention, our investigation exposes the geopolitical interests driving American policies. Specifically, we highlight the exploitation of Afghanistan's resources, involvement with drug trade elites, and pursuit of strategic goals in the region. Overall, this study emphasizes the importance of considering marginalized perspectives and hidden realities in the narrative of historical events. By challenging traditional interpretations and giving voice to those on the margins, we aim to deepen our understanding of the complex dynamics shaping the world post-9/11. Through this endeavor, we hope to encourage a more nuanced and comprehensive discussion of pivotal historical moments like September 11, recognizing the intricacies involved in their unfolding.

Materials & Methods

The study employed a qualitative methodology, conducting a systematic review of research and related materials, as well as a descriptive historical analysis, to delve into the hidden aspects of America's reaction to the September 11, 2001 tragedy. Its goal was to bring to light obscured narratives and hidden agendas that emerged in the aftermath of the incident, shedding light on various situations such as the pursuit of legitimacy-driven hegemony, the monopolization of leadership in counterterrorism efforts, and the advancement of global interests. The key findings of the research revealed the exploitation of Afghanistan's resources, involvement with influential figures in the drug trade, and the advancement of US political objectives in the region. In conclusion, the study suggests that there are multiple layers to events like September 11, underscoring the importance of incorporating marginalized perspectives in historical analyses.

Discussion and Findings

The study revealed a variety of important discoveries concerning America's response to the events of September 11, 2001, unveiling hidden aspects and undisclosed agendas within historical narratives. Through in-depth analysis and systematic examination, several key themes emerged:

1. Establishment of Legitimacy-Driven Hegemony: The research pointed towards a deliberate effort by the United States to establish legitimacy-driven hegemony in the aftermath of 9/11. This involved positioning itself as a moral authority in the global fight against terrorism, thereby legitimizing its leadership role on the world stage.

2. Monopolization of Leadership in Counter-Terrorism Efforts: The response to 9/11 by America was characterized by an attempt to monopolize leadership in the international fight against terrorism. This included defining what constituted terrorism and exerting influence over global counter-terrorism initiatives.

3. Pursuit of Global Interests under the Mask of Anti-Terrorism: The study demonstrated how America pursued its wider global interests under the guise of combating terrorism. This included using the post-9/11 security climate to advance strategic goals and assert influence globally.

4. Instrumentalization of Terrorism for Intervention: Another significant discovery was the use of the fight against global terrorism as a justification for intervention in

other nations. This involved military actions, economic pressure, and diplomatic coercion to further American interests.

5. Exploitation of Afghanistan's Resources and Coercion of Other Nations: The research highlighted the exploitation of Afghanistan's resources and the use of pressure tactics on other countries as crucial elements of America's response to 9/11. This encompassed the exploitation of Afghanistan's resources and the exertion of diplomatic and economic pressure on non-compliant nations.

Furthermore, the study identified key industries and players involved in America's post-9/11 strategies, including the oil sector, reckless withdrawal and destabilization of regions, collaboration with drug trafficking elites, and advancement of US political interests in affected areas. In conclusion, the research underscores the intricate nature of events such as September 11, stressing the importance of incorporating overlooked perspectives and concealed narratives into historical examinations. By unveiling obscured stories, this study contributes to a more comprehensive understanding of the intricate dynamics surrounding pivotal historical moments.

Conclusion

The research findings illuminate the intricate facets of America's response to the September 11, 2001, attacks and its profound implications for global geopolitics. By exploring hidden angles and scenarios, this study provides crucial insights into the underlying complexities of historical events and their aftermath. One significant aspect highlighted by the research is the concept of promoting legitimacy-oriented hegemony. The findings indicate that America aimed to position itself as a moral authority in the fight against terrorism, thereby legitimizing its role as a global leader. This underscores the critical role of perception and legitimacy in shaping international relations in the post-9/11 era. Moreover, the research reveals America's efforts to monopolize leadership in counter-terrorism and define the parameters of global terrorism. This leadership monopoly not only strengthened America's position in international counter-terrorism endeavors but also allowed it to wield substantial influence over the global security agenda.

Additionally, the study uncovers how America pursued its broader global interests under the guise of combating terrorism. By taking advantage of the post-9/11 security landscape, the United States seized opportunities to advance its strategic goals and assert its dominance on the world stage. This underscores the interconnectedness of security, geopolitics, and national interest in shaping America's response to the 9/11 attacks. The research also identifies the use of terrorism as a tool for intervention in other countries as a key component of America's response. This includes military interventions, economic pressure, and diplomatic coercion aimed at furthering American interests under the pretext of fighting terrorism. Such interventions highlight the intricate interplay between security concerns and geopolitical ambitions in shaping America's foreign policy post-9/11.

Furthermore, the study underscores the exploitation of Afghanistan's resources and pressure tactics on other nations as crucial elements of America's post-9/11 strategies. This emphasizes the strategic significance of resource acquisition and diplomatic coercion in advancing American interests in conflict-affected regions. In conclusion, this research emphasizes the importance of exploring hidden scenarios and marginalized perspectives in analyzing historical events such as September 11. By revealing obscured narratives, this study contributes to a more comprehensive understanding of the complexities inherent in pivotal historical moments and their lasting impact on global affairs.

www.jgk.imamreza.ac.ir

پژوهشنامه خراسان بزرگ

دوره ۱۵، شماره ٥٤، بهار ۱٤۰۳

ISC | MSRT | ICI

مقاله پژوهشی

شاپا چاپی: ۶۱۳۱-۲۲۵۱ شاپا الکترونیکی: ۱۶۷۱-۲۷۱۷

تحلیل تاریخی از سناریو ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ میلادی و تهاجم آمریکا در افغانستان

مظفر مظهر [الف]، مرتضی دهقان نژاد [ب]* ، ابوالحسن فیاض انوش [ج]

الف) دانشجوی دکتری تاریخ ایران اسلامی، گروه تاریخ، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران (mozaffar.mazhar2@gmail.com)

ب) استاد،گروه تاریخ، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول)

ج) دانشیار، گروه تاریخ،دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران (amir.anush2016@gmail.com)

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۱۳

شماره صفحات: ۱-۱٦

واژگان کلیدی:

حادثهٔ ۱۱ سپتامبر، تروریسم، هژمونی، آمریکا، افغانستان.

استناد به مقاله:

مظهر، مظفر؛ دهقان‌نژاد، مرتضی و فیاض‌انوش، ابوالحسن (۱٤۰۳). تحلیل تاریخی از سناریو ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ میلادی و تهاجم آمریکا در افغانستان. *پژوهشنامه خراسان بزرگ*، ۱۵(۵۴)، ۱-۱٦.

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید.

چکیده

حادثهٔ ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱م از دیدگاه بیشتر مردم، یک رویداد تروریستی بود که سیاست خارجی آمریکا را پیرامون مبارزه با تروریسم جهانی متمرکز کرد. واکنش آمریکا به این رویداد بسیار گسترده و حاوی سناریوهای مختلف، از جمله تهاجم این کشور به افغانستان بود که تحول عظیمی را در این کشور ایجاد کرد. در دودهٔ گذشته، تحلیل‌های زیادی از این رویداد انجام شده است؛ اما دربارهٔ زوایا و سناریوهای پنهان این حادثه، پژوهش و تحلیل تاریخی انجام نگرفته است؛ بنابراین هدف اصلی پژوهش حاضر، تحلیل تاریخی از سناریوهای پیدا و پنهان آمریکا پیرامون این حادثه است. این پژوهش با رویکرد کیفی و مرور نظام‌مند پژوهش‌ها و اسناد مرتبط و به روش توصیفی. تحلیل تاریخی انجام شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد، ترویج هژمونی مشروعیت‌مدار، تعریف تروریسم جهانی، پیگیری منافع جهانی آمریکا در سایهٔ مبارزه با تروریسم جهانی و استفاده ابزاری از آن برای مداخله در کشورهای دیگر، تاراج منابع افغانستان و فشار بر کشورهای حوزه نفتی، خروج غیرمسئولانه و بی‌ثبات‌سازی منطقه، اشراف بر تجارت موادمخدر و پیگیری منافع سیاسی ایالات‌متحده در منطقه، از مهم‌ترین سناریوهای آمریکا در رابطه با این حادثه است. نتیجه‌گیری کلی پژوهش حاضر این است که در پی حوادثی مانند ۱۱ سپتامبر، سناریوهای زیادی مطرح می‌شود و لازم است که در روایت و تحلیل حوادث تاریخی، زوایا و سناریوهای پنهان جدا از گفتمان‌های رسمی منعکس شود.

OPEN ACCESS

DOI: https://doi.org/10.22034/jgk.2024.420562.1161

URL: https://jgk.imamreza.ac.ir/article_201637.html

Journal of Great Khorasan by Imam Reza International University is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

نویسنده مسئول مکاتبات: (mdehqannejad@yahoo.com)

مقدمه

با کودتای احزاب چپ در سال ۱۹۷۸م و به‌دنبال آن حملهٔ نظامی ارتش شوروی سابق به افغانستان، برای نخستین‌بار نگرانی عمیق آمریکا را از سرنوشت این کشور برانگیخت و این کشور (افغانستان) به‌میدان رقابت میان دو ابر قدرت (اتحاد جماهیر شوروی سابق و ایالات‌متحده آمریکا) تبدیل شد. هرچند، شوروی پس از یک‌دهه، از این کشور خارج شد؛ اما این کشور همچنان، به‌عنوان منطقه‌ای دارای تهدید و منفعت در سیاست خارجی آمریکا باقی ماند. با به قدرت رسیدن طالبان در سال ۱۹۹٦م، نظر آمریکا بیشتر به افغانستان جلب شد و رویداد ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱م، افغانستان را برای نخستین‌بار، به یکی از مناطق کانونی در سیاست خارجی ایالات‌متحده درآورد (Deshyar, 2011, p.15). شبکه تروریستی القاعده مسئول حادثه تروریستی ۱۱ سپتامبر اعلام شد. در این روز به شهرهای نیویورک و واشنگتن دی‌سی حمله شد که سبب ویرانی گسترده و مرگ و مجروح شدن ده‌ها هزار نفر شد و ایالات‌متحده را وادار به بزرگ‌ترین و طولانی‌ترین مبارزه علیه یک گروه غیردولتی کرد. توطئه ۱۱ سپتامبر نشان داد که القاعده یک سازمان جهانی بوده و این توطئه در سراسر جهان با جلسات برنامه‌ریزی در مالزی، گذراندن دوره‌های آموزشی پرواز در ایالات‌متحده، هماهنگی رهبران عملیاتی مستقر در هامبورگ آلمان، انتقال پول از دبی و استخدام عوامل انتحاری از کشورهای اطراف خاورمیانه اجرا شده است. فعالیت‌هایی که درنهایت رهبران القاعده از افغانستان نظارت می‌کردند (Bergen, 2023) و در نهایت باعث شد، پای آمریکا و متحدانش به افغانستان کشیده شوند و تحولی همه‌جانبه و بی‌سابقه برای افغانستان ایجاد کند (Jafari, 2011, p.37).

پس از این حادثه، رئیس‌جمهور وقت دولت ایالات‌متحده "جورج دبلیو بوش" استراتژی اخراج طالبان را از افغانستان و از بین بردن القاعده را با ناتو (سازمان پیمان آتلانتیک شمالی) و سایر متحدان پی‌ریزی کرد. بوش، از ملا محمد عمر رهبر طالبان خواست که همه رهبران القاعده را که در سرزمین افغانستان پنهان شده‌اند به مقامات ایالات‌متحده تحویل دهد و زمانی که ملا محمد عمر امتناع کرد، مقامات آمریکایی شروع به اجرای طرحی برای جنگ کردند (Witte, 2023). آمریکایی‌ها نخست کوشیدند، مبارزه علیه تروریسم را وجهٔ جهانی دهند و حمایت و اشتراک مساعی کشورهای جهان را به‌دست آورند و به سهولت و سرعت به آن دست یافتند. شورای امنیت ملل متحد نیز با اقدام آمریکا علیه تروریسم هم‌صدا شد و به‌زودی جبههٔ ضد تروریسم در جهان، وسعت و شکل پیدا کرد (Sajjad, 2005). کمپین مقابله با طالبان در افغانستان به‌طور مخفیانه در ۲٦ سپتامبر ۲۰۰۱م آغاز و یک گروه از آژانس اطلاعات مرکزی (سیا) معروف به "Jawbreaker" وارد افغانستان شد و با همکاری متحدان ضد طالبان، استراتژی سرنگونی رژیم را برنامه‌ریزی کردند. گروه سیا به نیروهای ویژه ایالات‌متحده و بریتانیا ملحق شدند و در ارائه تسلیحات، تجهیزات و مشاوره به افغانستانی‌ها همکاری کردند، همچنین در هماهنگی هدف‌گیری عملیات‌های‌هوایی کمک کردند. در مورخ ۷ اکتبر ۲۰۰۱م هواپیماهای جنگی ایالات‌متحده و بریتانیا اهداف طالبان را مورد حمله قرار دادند و شروع عمومی عملیات آزادی پایدار را اعلام کردند. در اواخر اکتبر، نیروهای ائتلاف به بخش مالی کشور نفوذ کردند و بر شهرک‌های که قبلاً در اختیار طالبان بود، مسلط شدند. در ۱۳ نوامبر کابل سقوط کرد و قندهار، بزرگترین شهر در جنوب افغانستان و خانه معنوی طالبان، در ٦ دسامبر سقوط کرد و پایان قدرت طالبان رقم خورد. ایالات‌متحده آمریکا و متحدان آن در حدود یک‌ماه حکومت قبلی طالبان را برچیدند و عملاً حکومت و نظام مد نظر خود را از طریق اجلاس "بن" در این کشور مستقر کردند. این حمله که با شعارهای چون استقرار دمکراسی و آزادی، تقویت حقوق بشر و حقوق زنان و نیز بازسازی و نوسازی افغانستان انجام شد، هم برای افغانستان و هم برای آمریکا و متحدان آن صحنه‌ها و شرایطی جدیدی را فراهم آورد (Witte, 2023).

آنچه بیان شد، رویدادشماری از قرارگرفتن افغانستان در محور توجه سیاست خارجی آمریکا و حضور همه جانبهٔ این کشور به افغانستان بوده است. در روز ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱م حادثهٔ عظیم و بحران بشری در کشوری اتفاق می‌افتد که مدعی استقرار نظم جدید و حافظ صلح جهانی است. در پی این حادثه، توجه افکار جهانی به این موضوع متمرکز می‌شود. اتاق‌های فکر جهانی، نظریه‌پردازان، نویسندگان،

اصحاب رسانه، سیاست‌مداران و دیپلمات‌ها، تحلیل‌ها و تبیین‌های مختلفی از این رویداد داشته و در نهایت منتظر واکنش آمریکا بوده‌اند. چنانکه گفته شد، واکنش فوری ایالات‌متحده در متهم‌کردن شبکه جهانی القاعده و حمله به افغانستان برای سرنگونی و انهدام این گروه و حامیانش یکی از سناریوهای متعدد به این حمله بود. این مسئله، افکار جهانی را مدیریت کرد و آمریکا به‌عنوان قربانی تروریسم و بزرگترین نیروی ضدتروریسم جهانی، در دنیای پس از ۱۱ سپتامبر تبدیل کرد. این موضوع در بسیاری از مطالعات و بررسی تحلیلی. تاریخی سناریوهای آشکار و پنهان مرتبط با این حادثه مغفول مانده است. شکی نیست که ایالات‌متحده، چه قربانی این حادثه بوده و یا خالق این حادثه، برنامه‌ها و سناریوهای مختلفی را در پس این رویداد داشته و از آن سود برده است؛ بنابراین، این مطالعه، با استفاده از تکنیک تاریخ تحلیلی این سناریوهای پیدا و پنهان را بررسی کرده و هدف اصلی پژوهش حاضر تبیین و تحلیل سناریوهای ایالات‌متحده پیرامون حادثه ۱۱ سپتامبر بوده است.

پیشینه پژوهش

سلیمانی پورلک (Soleimani pourlak, 2022)، در مقاله‌ای با عنوان "*خروج آمریکا از افغانستان؛ بازتاب استراتژی باز موازنه*" معتقد است که خروج آمریکا از افغانستان مؤلفه‌ای مهم از بازگشت واشنگتن به استراتژی باز موازنه بوده است، چنانکه ورود به افغانستان بر همین مبنا استوار بوده است. از طرف دیگر، باز توزیع قدرت در نظام بین‌الملل، آمریکا را به بازتعریف منبع تهدید، از تروریسم به هژمونیک‌گرایی قدرت‌ها و کانون تهدید عمدتاً از آسیای غربی به آسیای شرقی واداشته است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که آمریکا نه برای آنچه مدعی ورود و حضورشان در افغانستان بودند (استقرار دمکراسی، حقوق بشر، بازسازی و نوسازی و غیره) بلکه برای اهداف بلندمدت استراتژیک و مهار قدرت‌های منطقهٔ آسیا وارد افغانستان شده و در این میدان بازی کرده است. عباسی، طاهری، سعیدی و قوام (Abbasi, Taheri, Saayi, & Qavam, 2021)، در مطالعه‌ای با عنوان "*راهبرد سیاست خارجی ایالات‌متحده در قبال مبارزه با تروریسم در افغانستان*" نتیجه گرفتند که پس از سرنگونی دولت طالبان (۲۰۰۱م)، جرج بوش کوشید پای ناتو و ایساف را در قضایای افغانستان کشانده و این کشور را عملاً میدان رقابت‌های سیاسی، امنیتی و اطلاعاتی کشورهای مختلف بسازد. کیوان حسینی و حبیب‌زاده (Hosseini, & Habibzadeh, 2019)، در پژوهشی با عنوان "*راهبرد سیاست خارجی ایالات‌متحده در قبال مبارزه با تروریسم در افغانستان*" معتقدند که واقعهٔ یازدهم سپتامبر، در کنار تمامی آثار و پیامدهایی که برای استراتژی امنیتی آمریکا به همراه داشت، دامنهٔ تعهدات این دولت نسبت به جنوب آسیا و به‌ویژه افغانستان را به آزمون کشید. یافته‌های مقاله نشان داده است که سیاست خارجی و راهبرد دولت‌های آمریکا از بوش پسر تا ترامپ دربارهٔ افغانستان با تغییر رویکرد همراه بوده است؛ ولی مخرج مشترک همهٔ این رویکردها، دنبال کردن منافع آمریکا بوده است و از جغرافیا و ظرفیت‌های موجود در افغانستان به‌اشکال مختلف، برای تحقق این منافع استفاده کرده‌اند.

سیفی و فضلی (Saifi, & Fazli,2018) در مطالعه‌ای با عنوان "*اقدامات آمریکا در گسترش تجارت مواد مخدر در افغانستان و رویکردهای رسانه‌ای به آن*" اذعان کردند، آمریکا با اشغال افغانستان در مبارزه با تروریسم، مقابله با کشت مواد مخدر و دولت‌سازی در افغانستان تأکید کرده است؛ اما نتایج نشان می‌دهد که آمریکا چگونه با دائمی و فرسایشی کردن جنگ افغانستان زمینهٔ گسترش تجارت مواد مخدر و تروریسم را فراهم آورده است. نجفی‌زاده و وحیدی فردوسی (Najafizadeh, & Ferdousi, 2018) در پژوهشی با عنوان "*قرادادهای پیمانکاری در افغانستان؛ عامل توسعه یا منشأ فساد*" بیان داشتند، حضور پُر رنگ و کمک‌های چشمگیر جامعهٔ آمریکا بعد از ۲۰۰۱م، فرهنگ فساد و وابستگی را در این کشور گسترش داده است. شفیعی (Shafiee, 2017) در مقاله‌ای با عنوان "*تبیین عوامل مؤثر بر اتخاذ استراتژی دولت ترامپ نسبت به افغانستان*" دریافته است که هدف قرار گرفتن منافع آمریکا و متحدانش به وسیلهٔ القاعده، باعث اتخاذ استراتژی جدید آمریکا در قبال افغانستان شده و حضور آمریکا در افغانستان فقط برای تأمین منافع استراتژیک خودشان بوده است. باییوردی، خبیری و شاه‌رضایی (Bibourdi, Khabiri, &

(Shahrezaee, 2015) در پژوهشی با عنوان "*بررسی سیاست خارجی آمریکا در مبارزه با تروریسم: اهداف و پیامدهای پیمان امنیتی کابل- واشنگتن*" نشان دادند که عواملی مانند رویکردها، منافع، اهداف و سیاست‌های متفاوت و در مواردی متعارض آمریکا در قبال افغانستان، سبب ایجاد مشکلات دوامدار در این کشور شده است. قربانی شیخ نشین و باهوش فاردوقی (Ghorabani Sheikhneshin, & Fardaghi, 2015)، در مطالعه‌ای با عنوان "*سیاست‌های رؤسای جمهور آمریکا پس از ۱۱ سپتامبر و صلح‌سازی در افغانستان (با تکیه بر دکترین لیبرال- دموکراسی)*" نتیجه گرفتند، یازدهم سپتامبر بسترساز بسیاری از وقایع بعد از خود و ایجادکننده زمینهٔ رشد بی‌ثباتی در منطقه و جهان شده است و به‌دنبال آن، آمریکا توانست در عرصهٔ جهانی افکار عمومی را در مبارزه با تروریسم با خود همراه سازد؛ اما در عمل، سیاست‌های آمریکا با تناقضات و چالش‌هایی روبه‌رو شده است. فرجی راد، شهبازی، ساداتی و درخور (Faraji Rad, Shabazi, Sadati, & Derkhor, 2011) در پژوهشی با عنوان "*استراتژی جدید ایالات‌متحده آمریکا و امنیت ملی افغانستان*" دریافته‌اند که سیاست‌های آمریکا با بحرانی شدن اوضاع افغانستان، باعث افزایش ناامنی و بی‌ثباتی در این کشور شده است. صفوی و شیخانی(Safavi, & Sheikhani, 2010)، در پژوهشی با عنوان "*اهداف کوتاه‌مدت و بلندمدت ایالات‌متحده آمریکا در تهاجم نظامی به افغانستان*" بر این باورند که تثبیت هژمونی بر نظام جهانی را می‌توان به‌عنوان هدف بلندمدت ایالات‌متحده در تهاجم نظامی به افغانستان دانست. با بررسی پیشینه پژوهش‌های انجام گرفته، مشخص شد که اکثر مطالعات بر اساس پارادایم انتقادی نسبت به عملکرد ایالات‌متحده آمریکا در افغانستان انجام شده و هرکدام از زاویهٔ دید و فضای گفتمانی پژوهش به‌نقد و بررسی سیاست‌های آمریکا در قبال افغانستان پرداخته‌اند؛ اما آنچه مغفول مانده و نیاز است به آن پرداخته شود، تحلیل تاریخی از سناریوی حادثه ۱۱ سپتامبر و سیاست خارجی آمریکا در قبال قضایای افغانستان است و اینکه آمریکا پس از این حادثه در افغانستان چه می‌خواست؟ چه کرد؟ یا چه باید می‌کرد؟ بنابراین، پژوهش حاضر با درک و شناسایی این خلأ پژوهشی تلاش کرده است به این سؤالات پاسخ دهد و با تحلیل تاریخی به این سناریو و حمله آمریکا به افغانستان بپردازد.

مبانی نظری

حضور آمریکا به بهانهٔ بازسازی و نوسازی یک کشور دیگر، اولین‌بار تحت عنوان "طرح مارشال" در اروپایی غربی بعد از جنگ جهانی دوم انجام شد. در این طرح آمریکا به‌منظور احیای اقتصاد جهانی و کنترل گسترش کمونیسم و نفوذ شوروی، دو و نیم درصد از تولید ناخالص ملی خود را طی سال‌های ۱۹۴۷-۱۹۵۱م صرف بازسازی اروپای غربی کرد (Skidmore, & Larson, 2014,P. 253). طرح مارشال، برای توسعه اقتصادی و رشد سریع این کشورها بسیار مفید واقع شد و این کشورها از اوایل دهۀ ۱۹۵۰ قادر شدن که به‌سوی خودکفایی حرکت کنند؛ اما برخی‌ها معتقدند که حضور و کمک آمریکا در این کشورها سناریوهای دیگری داشته و دست‌کم وابستگی این کشورها به آمریکا و مرجع شدن آمریکا برای آنها از مهم‌ترین این سناریوها بوده است. بعد از طرح مارشال، نقش و حضور کشورهای خارجی برای توسعهٔ کشورهای توسعه‌نیافته و درحال‌توسعه مفید و مؤثر تلقی شده و طرح "کلمبو" از اوایل ۱۹۵۱م برای توسعهٔ کشورهای آسیایی و اقیانوسیه طرح و اجرا شد. کشورهای دریافت کنندهٔ این طرح تا سال ۱۹۸۱م بیش از ۶۵ میلیارد دلار کمک خارجی برای توسعهٔ کشورهای خود جذب کردند. از آثار داخلی مهم این حضور و کمک؛ وابستگی، غربی شدن و آمریکایی شدن در سطح کلان و دگرگونی‌های فرهنگی این کشورها به نفع کشورهای خارجی، تلقی شده است (Ershad, 2011).

به‌گواهی تاریخ، جغرافیایی که فعلاً به‌نام "افغانستان" شناخته می‌شود، همواره مورد تاخت‌وتاز و هجوم کشورگشایان، امپراتوری‌ها و استعمارگرایان قرار گرفته است. این جغرافیا با داشتن موقعیت بی‌نظیر ژئوپلوتیک و ژئواستراتژیک همواره به‌عنوان یک هدف راهبردی برای کشورگشایان و امپراتوری‌ها بوده؛ از این‌رو، در طول تاریخ مورد تهاجم فراوان و محل تغییرات وسیع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بوده است. اسکندر مقدونی (اسکندرکبیر)، بزرگترین امپراتور شناخته شدهٔ دنیای باستان در سال ۳۳۴

قبل از میلاد به آسیای فعلی حمله کرد. تاریخ‌نویسان هدف اصلی حملهٔ او را سرزمین‌های فعلی ایران و افغانستان دانسته‌اند. او در افغانستان پس از چندین شکست، مسلط شد و نام "باختر" را به‌جای آریانا، بر آن منطقه نهاد. از دیگر تهاجم‌های تاریخی قدرت‌های بزرگ در این جغرافیا (افغانستان فعلی) که پیامدهای وسیع اجتماعی و فرهنگی از خود به‌جای گذاشته‌اند، می‌توان به‌حملات و تهاجم‌های: مغول‌ها (چنگیزخان)، حملات تیموریان (تیمورلنگ)، حملات اعراب برای توسعه دین اسلام، حملات امپراتوری صفوی، حملات بریتانیای کبیر و استعمار افغانستان، حمله اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۷۹م و اشغال ۱۴ سالهٔ این کشور که بزرگترین تحول سیاسی، اجتماعی و فرهنگی یک سدهٔ اخیر را در افغانستان رقم زد و در آخرین مورد تهاجم و یورش ایالات‌متحده آمریکا و سازمان پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) و به‌همین ترتیب ده‌ها تهاجم دیگر در تاریخ این کشور ثبت شده است. به هر صورت، تنها در صدسال اخیر، این کشور از سوی سه ابرقدرت وقت، با سناریوهای مختلفی اشغال شده است. از اواسط سدهٔ نوزدهم تا اوائل سدهٔ بیستم، از سوی ابرقدرت استعماری انگلیس مورد استعمار و هجوم قرار گرفت. در دههٔ دوم این سده از سوی ابرقدرت شوروی سابق اشغال شد (Andishmand, 2017) و در اوائل قرن بیست‌ویکم (۲۰۰۱م) از سوی ابرقدرت آمریکا، پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) و متحدان آن مورد اشغال و تهاجم قرار گرفت.

برخی از مهم‌ترین حملات تروریستی که القاعده مظنون به اجرای آنها در دهه ۹۰ است، عبارتند از بمب‌گذاری در مرکز تجارت جهانی در سال ۱۹۹۳م که منجر به کشته شدن ٦ نفر شد، همکاری با شبه نظامیان سومالیایی در کشتار سربازان آمریکایی در سال ۱۹۹۳م، انفجار در برج‌های الخبر در عربستان و قتل ۱۹ سرباز آمریکا در سال ۱۹۹٦م، بمب-گذاری در سفارتخانه‌های آمریکا در تانزانیا و کنیا در سال ۱۹۹۸م که منجر به کشته شدن ۲۴ نفر شد که ۱۲ نفر آمریکایی بودند، بمب‌گذاری در کشتی آمریکا و قتل ۱۷ سرباز آمریکایی در سال ۱۹۹۹م، حمله به نیویورک و واشنگتن به‌عنوان نقطهٔ عطف حملات تروریستی در یازدهم سپتامبر سال ۲۰۰۱م، انفجار در یک محوطهٔ باستانی در تونس در سال ۲۰۰۲م که به کشته شدن ۸۷ نفر از جمله ۱۱ جهانگرد آلمانی شد. انفجار در کلوپ شبانه در بالی اندونزی در سال ۲۰۰۲ که منجر به کشته شدن ۲۰۲ نفر شد که بیشتر استرالیایی بودند، بمب‌گذاری در ریاض عربستان داخل یک مجتمع مسکونی در سال ۲۰۰۳م قتل ۱۸ آمریکایی، انفجار ده بمب مهیب در مادرید اسپانیا در سال ۲۰۰۳م و کشته شدن ۱۹۱ نفر در جریان آن و چندین نوع از این قبیل اعمال تروریستی که باعث شد شورای امنیت سازمان ملل در دههٔ نود تلاش‌هایی برای محدودیت تروریسم انجام دهد. قبل از ۱۱ سپتامبر شورای امنیت در ۹ دسامبر سال ۱۹۹۴م، مجمع عمومی در سال ۱۹۹٦م، شورای امنیت طی سال‌های ۱۹۹٦م، ۱۹۹۸م و ۱۹۹۹م اعلامیه‌ها و قطعنامه‌هایی در خصوص تروریسم صادر کردند. قطعنامه‌های سال‌های ۱۹۹٦م و ۱۹۹۸م و ۱۹۹۹م شورای امنیت مربوط به افغانستان بود که در آنها نگرانی جامعهٔ بین‌المللی نسبت به رشد تروریسم و قاچاق مواد مخدر برای بی‌ثباتی در منطقه، درخواست از گروه طالبان برای توقف جنگ و کشتار آنها به دلیل پناه دادن به بن‌لادن منعکس شده بود (Bibourdi et al, 2015).

حضور القاعده به‌عنوان یک تشکیلات عقیدتی، محدود به حوزهٔ جغرافیایی و یا کشور خاصی نبوده است. این گروه تا قبل از ۲۰۱۱م، در بیشتر کشورهای جهان حضور مستقیم و غیرمستقیم داشته است. منابع معتبر مانند مؤسسه یادبود ملی برای جلوگیری از تروریسم در اوکلاهاما ،کشورهایی را که القاعده به شکل‌های گوناگون و متفاوت در آن حضور داشته‌اند را ۴۵ تا ٦۵ کشور سنجش کرده؛ اما در این میان تمرکز اصلی این سازمان بر ضربه‌زدن بر منافع آمریکا در سراسر جهان بوده است. روایت اصلی شبکه القاعده این است که آمریکا با دخالت‌های سلطه‌جویانهٔ خود در پی نابودی ارزش‌ها و دارایی‌های جوامع دیگر از جمله تضعیف ارزش‌های اسلامی است. سازمان القاعده با پی‌ریزی و حمله به برج‌های دوقلو نیویورک تلاش کرد که از یک‌طرف اقتدار این ابر قدرت را در عرصهٔ امنیت بین‌الملل و نظم لیبرال جهانی زیر سؤال ببرد و نشان دهد که بازیگران دیگر مانند القاعده نیز هستند، از طرف دیگر این حمله را به‌تلافی

کارکردهای آمریکا در کشورهای اسلامی قلمداد کرد (Bakker, & Boer, 2007).

با این‌همه، با حمله القاعده به برج‌های دوقلوی نیویورک آمریکا در سال (۲۰۰۱م)، پای ایالات‌متحدهٔ آمریکا و متحدان آن پس از گرفتن مجوز از شورای امنیت سازمان ملل بر افغانستان باز شد و این کشور بار دیگر مورد هجوم و یورش نظامی و فرهنگی قرار گرفت. آمریکا و متحدان آن در حدود یک‌ماه حکومت قبلی طالبان را برچید و عملاً حکومت و نظام مد نظر خود را از طریق اجلاس "بن" در این کشور مستقر کرد. این حمله و اشغال که با شعارهایی چون: استقرار دمکراسی و آزادی، تقویت حقوق بشر و حقوق زنان و نیز بازسازی و نوسازی افغانستان انجام شد، هم برای افغانستان و هم برای آمریکا و متحدان آن صحنه‌ها و شرایطی جدیدی را فراهم آورد (Gilani, 2019).

مهم‌ترین بهانه و دلیل حملهٔ آمریکا به افغانستان، مبارزه با تروریسم جهانی بود. بسیاری‌ها معتقدند که؛ اصولاً تروریسم بین‌المللی یک پدیدهٔ متفرق زاییدهٔ رکود اجتماعی نیست، بلکه ریشه در نیات و اهداف سیاسی کشورهای توسعه طلب و گروه‌هایی که از آن بهره می‌برند، دارد. در سال ۱۹۲۷م تروریسم این‌گونه تعریف شد: تلاش‌ها با هدف ایجاد تحولات در حکومت، اخلال در ارائه خدمات عمومی، مسموم ساختن روابط بین‌الملل، قتل رؤسای دول یا نمایندگان حکومت‌ها، تخریب اموال عمومی و تحریک بیماری‌های واگیردار. اینکه تروریسم در اثر چه عوامل و شرایطی رشد و نمو پیدا می‌کند، نیازمند بحث و بررسی دقیق است؛ اما باید گفت دولت‌های ورشکسته یکی از بهترین بسترها برای رشد جریان‌های تروریستی هستند. در شرایطی که یک دولت از توانایی کافی برای ایجاد امنیت و نظم در مرزهای خویش برخوردار نیست، گروه‌های مخالف نظام حاکم با ایجاد اغتشاش و ناامنی سعی در اعمال خواسته‌های خویش به دولت دارند. هنگامی‌که میان خواسته‌های این گروهک‌ها با منافع کشورهای خارجی پیوند برقرار شود، راه برای حضور و مداخلهٔ خارجی در این کشورها هموار می‌شود. شرایط موجود در کشورهایی همچون افغانستان، عراق یا وضعیت فعلی حاکم بر سوریه نمونه‌ای از دولت‌هایی هستند که در آنها به ایجاد فعالیت‌های تروریستی می‌انجامد (Sinaee, & Yousefzehi, 2018).

مبارزه با تروریسم به‌صورت گسترده پس از حادثه ۱۱ سپتامبر حالت جهانی به خود گرفت. غرب، القاعده و طالبان را به‌عنوان مصادیق بارز تروریسم قلمداد کرد. هرچند ناتو مبارزه با تروریسم را در پی کنفرانس واشنگتن در اولویت برنامه‌های خود قرار داد، ولی واقعهٔ یازده سپتامبر نقطهٔ عطفی در جنگ ناتو علیه تروریسم تلقی شده و طالبان سمبل مبارزه با تروریسم عنوان شد. امروزه نه‌تنها در افغانستان، بلکه در جهان نام طالبان با تروریسم همراه است. این موضوع به دلیل اقدامات خشونت باری است که این گروه در اشکال مختلف علیه مردم بی‌گناه و حتی شخصیت‌های سیاسی و اجتماعی انجام داده است. همین ویژگی (به‌عنوان یک گروه تروریستی) است که مداخله نیروهای فرامنطقه‌ای و ناتو را به سرکردگی آمریکا در افغانستان توجیه‌پذیر ساخته است (Jafari, 2011).

روش پژوهش

این پژوهش، از نظر هدف توسعه‌ای، به‌لحاظ وسعت پهنانگر و از نظر منابع اسنادی بوده که به‌صورت تحلیل تاریخی به مسئله می‌پردازد. جامعهٔ آماری این پژوهش، منابع و پژوهش‌های در دسترس مرتبط با سناریوهای ۱۱ سپتامبر و یورش همه جانبهٔ آمریکا در افغانستان بوده است. نمونه‌گیری در این پژوهش، به شکلِ جست‌وجو در فهرست مطالب، تعیین واژگان کلیدی و مشورت با متخصصان بوده است. جمع‌آوری داده‌ها با ابزار فیش‌برداری صورت گرفته و تحلیل‌داده‌ها به شکل دسته‌بندی در مفاهیم‌کلیدی و سپس تعیین مقولات و در نهایت هسته‌های اصلی تعیین شده‌است.

هژمونی مشروعیت‌مدار

بعد از ۱۱ سپتامبر تأمین منافع آمریکا در چارچوب مبارزه با تروریسم، مشروعیت جهانی پیدا کرد و این فرصتی بود که تصمیم گیرندگان آمریکایی بیشترین بهره را از آن برده و می‌برند. رویدادهای ۱۱ سپتامبر افغانستان را برای نخستین بار در سراسر تاریخ روابط خارجی آمریکا به‌عنوان یکی از مناطق کانونی در سیاست خارجی ایالات‌متحده در آورد. با ورود باراک اوباما به صحنه تصمیم‌گیری، دگرگونی بنیادی در

استراتژی آمریکا در نبرد با القاعده پدید آمد و استراتژی ضد شورش شالودۀ سیاست‌های باراک اوباما در افغانستان شد. لذا برخلاف عراق که در آن هدف آمریکا از میان بردن همۀ مقاومت‌ها بود، در افغانستان، آمریکا دو هدف عمده و بنیادی دنبال می‌کرد. این کشور از یک سو در پی استوار کردن حکومت مرکزی در افغانستان بود و از سوی دیگر در پی مبارزه با تروریسم (ناتوان کردن طالبان) به‌عنوان سرچشمه خطر بود. وزارت دفاع و وزارت خارجه آمریکا، از همان نخستین روزهای آمدن باراک اوباما به کاخ سفید ریاست جمهوری به افزایش شمار نیروهای رزمی آمریکا در افغانستان و پیاده‌سازی استراتژی مبتنی بر حضور همه‌سویه در آنجا تأکید کردند. اوباما تمام تغییرات در رابطه با افزایش نیرو در افغانستان، تغییر در نوع نیروهای فرستاده شده و تغییر در شیوۀ مبارزه را در این راستا اتخاذ کرده تا تأکید بر این کرده باشد که چرا این جنگ ضروری است. این مبارزه، مشروعیت جهانی برای آمریکا ایجاد کرده و این کشور، چنین رویکردی را (حمله و تفوق نظامی)، به‌عنوان یک رویۀ بین‌المللی برای خود نهادمند ساخت (Gilani, 2019)؛ زیرا همۀ بازیگران بین‌المللی، چه دولتی یا غیردولتی، پس از حملۀ نظامی آمریکا به افغانستان، مشروعیت این حمله را که به بهانۀ مبارزه با تروریسم جهانی صورت گرفته بود، پذیرفتند. این هژمونیک نظامی مشروع، یکی از سناریوهای اصلی این حادثه تلقی می‌شود. این رویداد باعث شد حمله به عراق تسهیل شود.

اجماع جهانی در تعریف تروریسم بر محور منافع آمریکا

پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی سابق، پیچیدگی‌های روزافزون در ماهیت پدیدۀ ترور و تروریسم، جهانی‌شدن تروریسم، ظهور ابعاد و صورت‌های جدیدی از این پدیده، برخوردهای سیاسی و استفاده‌جویانه قدرت‌ها از گروه‌های تروریستی و تداخل گونه‌ها و مؤلفه‌هایی از "پدیده تروریسم" با برخی از مفاهیمی چون مقاومت، نهضت‌های آزادی‌بخش، گروه‌های اصلاح‌طلب، جنبش‌های انقلابی، استعمارزدایی، استقلال‌طلبی و غیره، به‌شدت اختلاف کنشگران ملی و بین‌المللی در تعریفِ کم‌وکیف این پدیده دامن زده بود و اختلاف‌نظرها میان کشورهای هنجارساز بین‌المللی (تصویب‌کنندگان اسناد و کنوانسیون‌های بین‌المللی) به عدم اتفاق نظر، خلأ و شکاف در درک، فهم و تعریف پدیده تروریسم، چالش‌ها و پیامدهای این پدیده و مکانیسم‌های مقابله با آن در سطح جامعۀ جهانی به‌وجود آمد (Andishmand, 2017). به همین دلیل، آمریکا به‌عنوان ناظم و کنشگر اصلی در نظم جهانی پسا جنگ دوم جهانی، می‌بایست با ظهور و گسترش گونه‌های جدیدی از تروریسم، در محور منافع و تهدید منافع خودش بازی نماید؛ بنابراین در نوع کنشگری جهانی، نیاز به تعریفی از تروریسم حول‌محور منافع و تهدید منافع آمریکا داشت که حادثه ۱۱ سپتامبر آن را تا حد زیادی محقق ساخت.

پیگیری منافع جهانی آمریکا در سایه با مبارزه با تروریسم

از سوی دیگر، به‌دنبال حوادث تروریستی ۱۱ سپتامبر استراتژی مبارزه با تروریسم این فرصت را در اختیار رهبران آمریکا قرارداد که توجیه مناسب برای تأمین منافع کشورشان را از طریق این سیاست داشته باشند. پیگیری سیاست مبارزه با تروریسم بعد از یک دهه این فرصت را در اختیار رهبران آمریکا قرار داد تا استراتژی متناسب با منافع خود را در عصر امنیتی جدید با توجه به ارزش‌های خود شکل دهند (Aminian, & Karimi, 2012). شکی نیست که ایالات‌متحده آمریکا، به‌عنوان ناظم نظم جدید جهانی پسا جنگ سرد و به‌عنوان مهم‌ترین بازیگر جهانی در عرصه‌های مختلف، منافع و تهدیدات بسیاری در سراسر جهان داشته و دارد. شعار و بهانۀ مبارزه با تروریسم جهانی که رویداد ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ آن را در اختیار آمریکا قرارداد، می‌توانست علاوه بر راهبردهای مقابله با تروریسم جهانی، منافع و تهدیدات منافع خود را نیز در سایه یا ورای این سناریوی "مبارزه با تروریسم جهانی" دنبال کند. آمریکا، پس از حادثه ۱۱ سپتامبر، شرایط و زمینه‌های پیگیری منافع جهانی خود را از زوایای گوناگون فراهم آورد. به لحاظ تبلیغاتی، تمام رسانه‌های جهانی را با خود هم‌صدا کرد. به لحاظ حقوق بین‌المللی، مصوبه‌های شورای امنیت را در حمایت از اقدامات خود جلب کرد. به لحاظ سیاسی ـ نظامی، ناتو و 45 کشور را در یک جنگ خارجی با خود همراه کرد. همۀ این موارد به‌عنوان دست‌آوردها و سرمایه‌های سیاست خارجی آمریکا تلقی می‌شود. حادثه ۱۱ سپتامبر و استفاده‌هایی که

آمریکا از آن کرد، همه در محور منافع خارجی این کشور رقم خورده است. نخستین اقدام آمریکا بردن نظام جهانی به سمت "نظام تک‌قطبی ارشادی" است که آمریکا نقش تعیین‌کننده در تحولات جهانی باید ایفا کند. ایالات‌متحده آمریکا در آن دوره به واسطهٔ همین واقعه و به نام مبارزه با تروریسم به دو کشور افغانستان و عراق حمله کرد و بیش از دو دهه، کاخ سفید با دولت‌های مختلف جمهوری‌خواه و دموکرات با همین بهانه (مبارزه با تروریسم) به شکل مستقیم یا غیرمستقیم حمله و تجاوز خود را به سوریه، یمن، لیبی و دیگر کشورها ادامه دادند (Sinaee, & Yousefzehi, 2018).

شعار مبارزه با تروریسم جهانی؛ ابزاری برای مداخلات آمریکا

قدرت‌های بزرگ برای تأمین اهداف خود از مجموعه‌ای از ابزارهای قدرت استفاده می‌کنند تا بتوانند کنترل بازیگران، منابع و فرایندها را در اختیار داشته است (Aminian, & Karimi, 2012,p.70). یکی از ابزارهایی که به‌وفور مورد سوءاستفاده قدرت‌های بزرگ واقع‌شده تروریسم است. در حقیقت قدرت هژمون مفهوم تروریسم را به‌عنوان یک برچسب سیاسی و به‌منظور بی‌اعتبار کردن مخالفان و به‌خصوص چالش‌هایی که در راه استمرار تسلط و هژمونی خود به وجود آورده‌اند، به کار می‌برند. تروریسم که امروزه توسط دولت‌های هژمون هم مورد حمایت واقع می‌شود، برای اهدافی صورت می‌پذیرد که تروریست‌ها در اذهان خود می‌پرورانند که از آن جمله می‌توان به بی‌ثبات کردن حکومت، ایجاد دگرگونی در ساختار سیاست داخلی و خارجی کشور مورد نظر، نام برد (Soraya, 2008, P.34).

آمریکا قبل از ۱۱ سپتامبر همواره یک نگاه مبتنی بر منافع خود نسبت به موضوع تروریسم داشته است و حمله به برج‌های تجارت جهانی شاهدی بر این مسئله است. دولت جورج بوش به نام مبارزه با تروریسم به دنبال تحقق منافع خود در کشورهایی مانند افغانستان، عراق و خاورمیانه بود. ایالات‌متحده آمریکا کماکان خود را پرچم‌دار مبارزه با تروریسم در منطقه و جهان می‌داند و از سوی دیگر، هرگونه مخالف خود را هم سردمدار تروریسم معرفی می‌کند و با هجمه و جنگ روانی علیه آنها نهایتاً مقدمات حملهٔ نظامی را فراهم می‌کند. در این چارچوب، آمریکایی‌ها بنا به اقتضائات زمانی و مکانی در هر منطقه از ابزارهای مختلف به شکل راهبردی یا تاکتیکی استفاده می‌کنند، چه‌بسا موضوع حمایت یا عدم‌حمایت از برخی کشورها یا حمایت و عدم‌حمایت از جریان گروه مخالف آن دولت‌ها و کشورها را ابزارهای خود می‌دانند. در این راستا قطعاً می‌توان گفت که آمریکا این ابزار را برای خود محفوظ می‌داند و در هر جایی که لازم بداند، می‌تواند از گروه‌های تروریستی هم در راستای منافع خود استفاده کند. یعنی زمانی که موضوع ارتباط با یک کشور میسر نباشد یا نظام حاکم در آن کشور همسو با منافع آمریکایی‌ها نباشد و جریان گروه مخالف هم قدرت لازم برای برکناری آن دولت را نداشته باشد، بدیهی است که از تروریسم استفاده کند و در اینجا برای خود توجیهی به نام تروریست‌های خوب دارد.

در واقع تروریسم در سیاست خارجی ایالات‌متحده نقش یک موتور محرک و بهانه‌ای عامه‌پسند برای تقویت سیاست خارجی این کشور است. دولت‌های ایالات‌متحده آمریکا از جمهوری‌خواه گرفته تا دموکرات همواره شعار حمایت از حقوق بشر و مبارزه علیه تروریسم را سر داده‌اند؛ اما آنچه به‌واقع در صحنهٔ عمل مشاهده می‌شود، این است که تروریسم و حمایت از گروهک‌های تروریستی یکی از ابزارها و راهکارهای پیشبرد اهداف سیاست خارجی آمریکا بوده است. در واقع ایالات‌متحده تلاش کرد واقعهٔ ۱۱ سپتامبر را ابزاری برای دستیابی اهدافش در سطح جهان تبدیل کند. اهدافی چون دفاع مشروع از آمریکا در مقابل اقدامات تروریستی با شعار مبارزه با تروریسم، تکمیل حلقه محاصره هارتلند انرژی و تثبیت هژمونی کشور بر جامعهٔ جهانی. ایالات‌متحده متعاقب این حادثه، جهان را به دو قسمت دوست و دشمن تقسیم کرد تا بدین‌وسیله در جهت پایه‌گذاری و تثبیت هژمونی کشورش گام بردارد. در واقع حوادث یازده سپتامبر ۲۰۰۱ این فرصت را برای دولت آمریکا فراهم کرد که اقتصاد بی‌سروسامان خود را با فروش تسلیحات نظامی و امنیتی کردن فضای منطقه بهبود بخشد. از سوی دیگر، دولت آمریکا از یک‌سو افغانستان را به اشغال نظامی خود در آورد و از سوی دیگر، با حامیان خارجی همین تروریسم

(طالبان و القاعده) گرم‌ترین و دوستانه‌ترین روابط را داشته‌اند (Bibourdi et al, 2015).

تاراج منابع افغانستان و فشار بر کشورهای حوزه نفتی

با فروپاشی شوروی و حاکم شدن گفتمان ژئواکونومیک به‌عنوان ملاک قدرت در قرن بیست و یکم، رقابت بر سر منابع انرژی به یکی از مسائل رایج این قرن در جهان ژئوپلیتیک تبدیل شده است. شاید هیچ‌چیز به‌اندازه نفت و گاز در سیاست جهان و تحولات ژئوپلیتیکی امروز تأثیر نداشته است. نکته مهمی که به این موضوع دامن زده است افزایش بی‌سابقه مصرف و تقاضای جهانی برای انرژی طی سال‌های اخیر بوده است. در این میان خاورمیانه و بالأخص خلیج‌فارس و دریای خزر به دلیل داشتن ذخایر عمدهٔ انرژی از مناطق مهم ژئواستراتژیک و ژئواکونومیک خواهند بود و تقریباً دو سوم ذخایر اثبات شده نفت و یک‌سوم ذخایر گاز طبیعی جهان در اختیار کشورهای خلیج‌فارس قرار دارد. از طرفی مصرف روز افزون انرژی باعث رقابت شدیدتر بین متقاضیان آن شده است. در حال حاضر عمدهٔ واردات آمریکا از میان کشورهای حوزهٔ خلیج‌فارس است. به‌طوری‌که در فاصله سال‌های ۱۹۸۵م تا ۱۹۹۳م چیزی در حدود ۵۸ درصد از افزایش واردات نفت خام و محصولات نفتی آمریکا از کشورهای خلیج‌فارس تأمین شده است. کشورهای شرق و جنوب شرق آسیا همچون چین نیز با افزایش تقاضای هم‌زمان روبه‌رو بوده است. مناطقی چون خاورمیانه (به‌طور عام) و به‌ویژه خلیج‌فارس (به‌طور خاص) که همیشه چشم طمع قدرت‌هایی چون آمریکا را به همراه داشت، پس از حوادث ۱۱ سپتامبر، جایگاه خاصی در اهداف استراتژیک آمریکا پیدا کردند و به‌عنوان سکوی پرش برای هژمونی بر مناطق دیگر قلمداد شدند. با توجه به نیازهای نفتی قدرت‌های بزرگ به این منطقهٔ سرشار از انرژی، آمریکا در تلاش است با تحکیم کنترل خود بر خلیج‌فارس و دریای خزر حلقهٔ محاصرهٔ ایران را تنگ‌تر کرده و ابزار قوی برای ادارهٔ امور جهانی و رسیدن به‌نظام هژمونی گرایانه‌اش پیدا کند (Salihi Kermani, 2019).

از طرفی ایران بهترین و کوتاه‌ترین مسیر برای انتقال انرژی منطقهٔ آسیای مرکزی به بازارهای جهانی است و آمریکا همواره در صدد محروم کردن ایران از مزایای دسترسی به بازار انرژی منطقه بوده تا از موقعیت استراتژیک و ژئوپلیتیک این کشور بکاهد. ایالات‌متحده با ایجاد پایگاه‌های نظامی متعدد در اطراف ایران در صدد تهدید این کشور و حرکت دادن آن در راستای اهداف خود و پذیراندن هژمونی‌گری خود به این کشور است و با پیش‌کشیدن موضوعاتی چون حقوق بشر، خاورمیانهٔ بزرگ، مبارزه با تروریسم و سلاح‌های کشتارجمعی و... در تلاش برای حضور در منطقه است؛ بنابراین یکی از مهم‌ترین اهداف ایالات‌متحده در حمله به افغانستان ایجاد یک پایگاه نظامی در کشور به‌منظور تنگ کردن حلقهٔ محاصرهٔ انرژی و ایران به‌عنوان قلب بیضی انرژی استراتژیک برای تثبیت هژمونی آمریکا بوده است. در اینجا به پاره‌ای از مهم‌ترین اهداف آمریکا از اشغال و حضور در افغانستان اشاره می‌شود. ۱. کنترل منابع انرژی ۲. محاصره ایران مهارناپذیر ۳. کنترل روسیه، هند، چین ۴. حضور استراتژیک در پشت چین ۵. جلوگیری از روند هم‌پیوندی‌های منطقه‌ای ٦. تأمین کنترل شبکه‌های مواصلاتی انرژی ۷. یافتن شرایط برانگیختن منازعات منطقه‌ای و ایجاد بهانه آغاز اقدامات نظامی ۸. کنترل پاکستان ۹. سد کردن راه چین در دستیابی به منابع انرژی ۱۰. روی کار آوردن رژیم‌های دموکرات هوادار آمریکا در منطقه ۱۱. کنترل منابع خود افغانستان (Salihi Kermani, 2019, P 150).

غارت منابع کمیاب و نادر افغانستان از دیگر سناریوهاست که آگاهان امور آنرا با حادثهٔ ۱۱ سپتامبر مرتبط می‌دانند. آمریکا و انگلیس برای شناسایی و غارت منابع معدنی افغانستان در مناطق هلمند و اطراف پایگاه‌های آمریکا اقدام به حفاری‌های زیاد و مشکوک برای شناسایی معادن کرده بودند. "رحمت الله نبیل" یک مقام بلند پایه سابق معتقد بود که علاوه بر آمریکا و انگلیس، ارتش پاکستان، قطری‌ها و دیگر بازیگران بزرگ به بهانه توسعه اقتصادی پسا صلح افغانستان درحال برنامه‌ریزی برای غارت منابع افغانستان هستند. به گزارش "پارس تودی"، نماینده مردم هلمند در مجلس سنای افغانستان (مجلس بزرگان) در صحن علنی این مجلس تأکید کرده بود که اسنادی وجود دارد که نظامیان آمریکایی در منطقه "خانشین" در نزدیک معدن "اورانیوم" ولایت هلمند، پایگاهی ایجاد کرده‌اند و شبانه روز

در حال تاراج آن هستند. "هاشم خان الکوزی" از مقامات صندوق بازرگانی و سرمایه‌گذاری افغانستان نیز با اسناد گفته بوده که در کنار نظامیان آمریکایی، طالبان نیز در برخی مناطق دورافتاده استان هلمند در حال استخراج معادن و قاچاق منابع کمیاب هستند. از سوی دیگر شرکت آمریکائی "بلک واتر" چندین بار و به طور رسمی و با صراحت، تمایل خود را برای دستیابی به منابع معدنی افغانستان اعلام کرده بود و معتقد بودند که ارزش کلی منابع و معادن نادر این کشور بالغ بر ۳ هزار میلیارد دلار است. پنتاگون یا وزارت دفاع آمریکا نیز معادن لیتیوم افغانستان را شبیه معادن نفتی عربستان خوانده بود. پیش از آغاز و علنی شدن رقابت‌ها و درگیری‌های دو قدرت غربی آمریکا و انگلیس بر سر تاراج و چپاول معادن قیمتی و منابع زیر زمینی و نیز مواد مخدر ولایت هلمند تا حدود زیادی این غارت‌های عظیم و خیره کننده مغفول مانده بود و جامعه جهانی و نیز افکار عمومی توجه چندانی بدان نداشت.

خروج غیرمسئولانه و بی‌ثبات‌سازی منطقه

افغانستان در ۲۰ سال حضور آمریکا و متحدانش هم بی‌ثبات بود؛ اما این وضعیت با خروج غیرمسئولانه این کشور از افغانستان، نه‌تنها برای جامعۀ افغانستان بلکه برای کل منطقه پیچیده‌تر و بحرانی‌تر شده است. برخی‌ها معتقدند که هدف آمریکا، ایجاد بی‌ثباتی در منطقه از طریق مدیریت بحران بوده است و سعی کرده است این بحران را در جهت ایجاد تهدید برای چین، تحریک ترکمنستان و تهدیدی برای روسیه پوتین مدیریت کند. درواقع به دنبال سیاست "اوکراینیزه کردن" است تا کشورهای آسیای مرکزی هم مانند اوکراین تضاد منافعی با روسیه داشته باشند و این کشور تضعیف شود. از جانب دیگر، وجود بی‌ثباتی و بحران‌ها در افغانستان که با خروج آمریکایی‌ها تشدید شد، این بحران‌ها به‌طور مستقیم برای ایران نیز تهدیدکننده است. پیامدهای راهبردی خروج غیرمسئولانه آمریکا از افغانستان و خلأ قدرت ایجاد شده، بروز ناامنی‌های مرزی، سیل مهاجرت از این کشور، فشار اقتصادی به همسایگان، فشار بر دولت‌های همسایه، پیامدهای اجتماعی ناشی از مخلوط شدن جوامع، بیکاری و مسائل بهداشتی از مهم‌ترین مشکلات و تهدیدات برای همسایگان، به‌خصوص برای ایران بوده است (Firozi, Yousufi, Afzali, & Basharat Rahmani, 2023).

وضعیت حقوق بشری، گرسنگی و فقر و غیره، در افغانستان چنان وخیم است که رئیس دستگاه دیپلماسی آمریکا با تأکید بر لزوم ارائۀ کمک‌های بشردوستانه به افغانستان گفت: ما با طالبان بسیار صریح بوده‌ایم. مسیر هر رابطۀ عادی بین طالبان و سایر کشورها مسدود خواهد شد مگر تا زمانی که حق‌وحقوق زنان و دختران، همین‌طور موارد دیگر، به‌واقع برآورد شوند. "جان اف اسپوکو" بازرس ویژۀ ایالات‌متحده برای افغانستان نیز در آخرین گزارش خود به کنگرۀ آمریکا گفت: تجربه ایالات‌متحده در افغانستان همچنان درس‌های مهم بسیاری را برای سایر درگیری‌های جهان و همچنین درگیری‌های آینده ارائه می‌دهد. با وجود همۀ اینها و صدها نمونۀ دیگر از سخنان مقامات آمریکایی، خودشان بر وخامت اوضاع و تشدید بحران در منطقه اذعان کرده‌اند. با این‌حال، ترامپ، رئیس‌جمهور سابق آمریکا بارها اذعان کرده است که بیش از ۸۰ میلیارد دلار آمریکایی تجهیزات جنگی در افغانستان باقی‌مانده است. این همه تجهیزات جنگی در یک کشور فاقد حاکمیت مشروع و فاقد نظم سازمان‌یافته، تهدید بزرگ برای کشورهای منطقه و برای نظم و امنیت منطقه تلقی می‌شود (Safari, 2023, P.67).

اشراف بر تجارت مواد مخدر

کشور افغانستان یکی از تولیدکنندگان اصلی موادمخدر در جهان بوده است. کشت و تولید مواد مخدر در سه دهۀ اخیر همواره یکی از چالش‌های جدی امنیتی افغانستان محسوب می‌شد که همراه با شبکه‌های قاچاق و فروش این مواد در جهان، باعث ضعف و بی‌ثباتی سیاسی برای دولت مرکزی و ناامنی برای جامعۀ داخلی و کشورهای همسایه شده است. در طول دو دهۀ حضور آمریکا، از سوی مجامع بین‌المللی، از جمله دفتر سازمان ملل متحد در امور مبارزه با موادمخدر، فشارهای بسیاری به افغانستان برای توقف کاشت و تولید این مواد وارد شده است. آمریکا و هم‌پیمانانش، پس از حادثۀ ۱۱ سپتامبر، به بهانۀ مبارزه با طالبان، به‌عنوان صاحبان مزارع کشت خشخاش و به بهانۀ نابود کردن مزارع کشت موادمخدر به افغانستان حمله کردند. تولید مواد مخدر در

افغانستان از زمان حملۀ آمریکا به این کشور از سال ۲۰۰۱ تاکنون به ۴۰ برابر افزایش یافته است. در سال ۲۰۰۱م، تولید تریاک به‌دلیل غیرقانونی دانستن کشت خشخاش از ۳۵۰۰ تن به ۲۰۰ تن کاهش یافت. با توجه به اینکه تجارت موادمخدر یکی از منابع مالی گروه‌های شورشی به‌خصوص طالبان است که ۴۰درصد از منابع مالی و حدود یکصدمیلیون دلار از منابع مالی طالبان را تأمین می‌کرده است. موضوع مبارزه با مواد مخدر به‌عنوان یکی از اهداف اصلی حملۀ آمریکا به افغانستان تعیین شد. مبارزه با مواد مخدر از جمله شرح وظایف ایساف نیز اعلام شد. با توجه به تدابیر اتخاذشده و مسئولیت‌های ناتو، ایساف و نیروهای آمریکایی، تولید تریاک در افغانستان روندی فزاینده داشته است و بنا برگزارشی ۹۳ درصد از تریاک جهان در سال ۲۰۰۷م در افغانستان تولید شده است؛ بنابراین آمریکا به نام مبارزه با موادمخدر وارد افغانستان شدند و در عمل، از این منبع هنگفت سود می‌بردند (Muzhda, 2018). افغانستان به‌عنوان اصلی‌ترین منبع تولید تریاک جهان، این فرصت را به آمریکا داده بود که بازار مواد مخدر را در دست بگیرد و از سود آن سهم ببرد. سود حاصل از فروش مواد مخدر منابع مالی گروه‌های شورشی و طالبان را تأمین می‌کرد. استراتژی غرب و آمریکا در مسئلۀ مبارزه با مواد مخدر این‌گونه تعریف می‌شد که مبارزه تداوم یابد؛ اما به شکست مواد مخدر و تولیدکنندگان آن نینجامد. چراکه تروریسم و مواد مخدر بهانه‌ای برای تحقق اهداف استراتژی آنها است. از سوی دیگر تجارت مواد مخدر به ناامنی مرزها و اخلال در امور کشورهای همسایه دامن می‌زد که آمریکا از این مسئله نفع می‌برد (Muzhda, 2018, P. 98).

منافع سیاسی ایالات‌متحده از حضور در منطقه

یکی از اهداف و سناریوهای اصلی ایالات‌متحده از حضور در افغانستان و به‌دست گرفتن رهبری مبارزه با تروریسم جهانی، اعمال فشار به چین، ایران، روسیه و جلوگیری از افزایش نفوذ و نقش این کشورها در تحولات آسیای مرکزی و خاورمیانه بوده است. همچنین، ایجاد فضای گفتمان‌ساز برای تعریف علیه یا له تروریسم بر مبنای سیاست خارجی و منافع آمریکا بوده است. همچنین ایالات‌متحده نگران نزدیکی بیشتر چین، ایران و روسیه است که در صورت ایجاد یک بلوک قدرت می‌تواند موازنه قدرت را به ضرر ایالات‌متحده به هم بزند. از طرف دیگر، ایالات‌متحده به افغانستان به‌عنوان دروازه آسیای مرکزی نگاه می‌کرد و این جیوپولوتیک و جیواستراتژیک تا حدی زیادی این منافع و سیاست آمریکا دربارۀ اتحاد کشورهای رقیب را تسهیل می‌کرد. رد پای گفتمان رقابت میان تمدن‌ها به‌منظور حصول اهداف اقتصادی و نظامی همچنان در سیاست خارجی ایالات‌متحده به چشم می‌خورد. از این منظر منافع و ارزش-های تمدن‌های آسیایی و روسی موجب شده است، ایالات‌متحده نسبت به قدرت‌یابی این کشورها تردید داشته باشد و راهکارهایی برای مقابله با افزایش قدرت و نفوذ این کشورها بیابد. حضور نظامی در مناطق استراتژیک، یکی از سیاست‌های اصلی ایالات‌متحده در این زمینه است. در این میان آسیای مرکزی نقش مهمی ایفا می‌کند و افغانستان به‌مثابه دروازه آسیای مرکزی، توجه سیاست‌گذاران آمریکایی را به خود جلب کرده است. از این رهگذر است که ایالات‌متحده از بسیاری بحران‌ها به‌عنوان ابزاری برای افزایش نقش خود و مهار سایر قدرت‌هایی که به‌طور بالقوه رقیب ایالات‌متحده به شمار می‌روند، بهره می‌گیرد و لذا انعقاد پیمان استراتژیک میان ایالات‌متحده و افغانستان بار دیگر این فرصت را در اختیار دولتمردان آمریکایی قرار می‌دهد تا با بهره‌گیری از وضعیت نه‌چندان مناسب افغانستان، در جهت پیشبرد اهداف و سیاست‌های کلان خود حرکت کنند (Bibourdi et al, 2015).

نتیجه‌گیری

حادثۀ ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱م از دیدگاه بسیاری از مردم، رویدادی تروریستی بود که سیاست خارجی آمریکا را حول مبارزه با تروریسم جهانی متمرکز کرد. واکنش آمریکا در برابر این رویداد بسیار وسیع و حاوی سناریوهای مختلفی بود، همچون حملۀ این کشور به افغانستان که تحول عظیمی را در این کشور ایجاد کرد. در روز ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱م حادثه‌ای عظیم و فاجعه‌ای انسانی در کشوری اتفاق افتاد که مدعی استقرار نظم جدید جهانی و حافظ صلح جهانی بوده است. توجهات و افکاری جهانی به این حادثه متمرکز شد و اتاق‌های

فکر جهانی، نظریه‌پردازان، نویسندگان، اصحاب‌رسانه، سیاست‌مداران و دیپلمات‌ها، تحلیل‌ها و تبیین‌های مختلفی از این رویداد ارائه کردند و در نهایت همه منتظر واکنش آمریکا بودند. چنانکه گفته شد، واکنش فوری ایالات‌متحده متهم کردن شبکهٔ جهانی القاعده و حمله به افغانستان برای سرنگونی و انهدام این گروه و حامیانش بود؛ اما این یک سناریو، از برنامه‌های متعدد برای واکنش به این حمله بود. این سناریو، افکار جهانی را اداره کرد و آمریکا به‌عنوان قربانی تروریسم و بزرگترین نیروی ضد تروریسم جهانی، در دنیای پس از ۱۱ سپتامبر عرض وجود کرد. با این همه آنچه در بسیاری از پژوهش‌ها و مطالعات مغفول مانده است، تحلیل تاریخی از سناریوهای دیگر و پنهان مرتبط با این حادثه است. شکی نیست که ایالات‌متحده، چه قربانی این حادثه بوده یا خالق این حادثه، برنامه‌ها و سناریوهای مختلفی را در پس این رویداد داشته و از آن سود برده است. در طول بیش از چهاردهٔ گذشته، تحلیل‌های فراوانی از این رویداد انجام شده است؛ اما دربارهٔ زوایا و سناریوهای پنهان این حادثه پژوهش‌ها و تحلیل تاریخی انجام نشده است. آمریکا به بهانهٔ مبارزه با تروریسم وارد افغانستان شد و در عرض کمتر از یك ماه، توانست حکومت طالبان را ساقط و به‌اصطلاح افغانستان را آزاد کند. بهانهٔ مبارزه با تروریسم تنها حربهٔ آمریکا برای ورود به افغانستان بود. درحالی‌که آمریکا اهدافی غیر از مبارزه با تروریسم داشت؛ اما در سایهٔ این مبارزه دنبال کرده است. تاکنون تعریف درستی از تروریسم ارائه نشده است که به سرکوب و انهدام گروه‌های تروریستی منجر شود؛ بلکه آمریکا و کشورهای غربی بیشتر درصدد بودند از این رویداد، فارغ از عوامل و دلایل واقعی آن استفاده‌ها و بهره‌برداری‌های زیادی بکنند. سناریوهای زیادی پشت حادثهٔ ۱۱ سپتامبر و استفاده‌های آمریکا از این حادثه وجود دارد؛ لذا در این مطالعه، با استفاده از تکنیک تاریخ تحلیلی، این سناریوهای پیدا و پنهان بررسی شده است. هدف اصلی پژوهش حاضر تبیین و تحلیل سناریوهای ایالات‌متحده دربارهٔ حادثهٔ ۱۱ سپتامبر است. یافته‌های پژوهش حاضر حاکی از این موضوع است که در پی وقوع حادثهٔ ۱۱ سپتامبر ۲۰۱۱م سناریوها و برنامه‌های متعددی از سوی آمریکا ارائه شده است. سناریوهایی همچون ترویج هژمونی مشروعیت‌مدار، انحصار رهبری مبارزه و تعریف تروریسم جهانی، پیگیری منافع جهانی آمریکا در سایه با مبارزه با تروریسم، مبارزه با تروریسم جهانی و استفادهٔ ابزاری از آن برای مداخلات آمریکا در کشورهای دیگر، تاراج منابع افغانستان و فشار بر کشورهای حوزهٔ نفتی، خروج غیرمسئولانه و بی‌ثبات‌سازی منطقه، اشراف بر تجارت موادمخدر و پیگیری منافع سیاسی ایالات‌متحده از حضور در منطقه، از مهم‌ترین سناریوهایی بوده است که در بسیاری از پژوهش‌ها و تحلیل‌ها به این موارد اشاره نشده است. نتیجه‌گیری کلی پژوهش حاضر این است که آمریکا از حادثهٔ ۱۱ سپتامبر استفاده و سودجویی‌های زیادی داشته است و لازم است، در روایت و تحلیل حوادث تاریخی جنبه‌ها، زوایا و سناریوهای پنهان و حاشیه‌ای، در کنار گفتمان‌های رسمی منعکس و روایت شوند.

منابع

Abbasi, D., Taheri, A., Saayi, A. Q., & Qavam, A. A. (2021). US foreign policy strategy for combating terrorism in Afghanistan. *International Relations Studies Quarterly*, 14(3), 89-93. Retrieved from https://sanad.iau.ir/journal/prb/Article/687537?jid=687537 (In Persian with English abstract)

Aminian, B., & Karimi, G. M. (2012). American strategy "State-Nation building" in Afghanistan. *Political Knowledge*, 8(۱), 69-97. DOI:20.1001.1.20080743.1391.8.1.3.1 (In Persian with English abstract)

Andishmand, M. A. (2017). *Nation-building in Afghanistan*. Kabul: Saeed Publications.

Bakker, E., & Boer, L. (2007). The evolution of Al-Qaedaism: Ideology, terrorists, and appeal. Netherlands Institute of International Relations Clingendael, December, pp. 15-16.

Bergen, P. (2023). September 11 attacks. *Encyclopedia Britannica*. Retrieved from https://www.britannica.com/event/September-11-attacks

Bibourdi, E., Khabiri, K., & Shahrezaee, M. H. (2015). America's foreign policy in the fight against terrorism: Kabul-Washington security pact aims and consequences. *Studies of International Relations Journal (Political Science and International Relations Journal*), 8(30), 105-146. Retrieved from SID. https://sid.ir/paper/247580/en (In Persian with English abstract)

Safavi, S. Y., & Sheikhani, A. M. (2010). Short-term and long-term goals of the United States of America in the military invasion of Afghanistan. *Human Geography*, 2(3), 39-52. https://ensani.ir/fa/article/231052 (In Persian)

Saifi, A., & Fazli, R. (2018). American actions in the expansion of the drug trade in Afghanistan and media approaches to it. *International Media Journal*, 3(1), 203-226. https://ensani.ir/fa/article/405781 (In Persian)

Sajjad, K. (2005). *Afghan women under the pressure of tradition and modernity (A historical analytical review)*, (1st ed., Vol. 1). California: Afghanistan Series.

Salehi Kermani, M. R. (2019). *Human civilizations*. Tehran: Binam.

Shafiee, N. (2017). Explain the factors that influence the Trump administration's strategy towards, *Afghanistan. International Relations Researches*, 24, 14-29. Retrieved from https://www.iisajournals.ir/article_53756.html (In Persian)

Sinaee, V., & Yousefzehi, N. (2018). Study of the economic development status of Afghanistan in the age of democracy (2001-2017). *Central Eurasian Studies*, 12(2), 345-363. DOI:10.22059/JCEP.2019.264648.449788 (In Persian with English abstract)

Skidmore, D., & Larson, T. (2014). *International political economy: The quest for power and wealth* (M. Taghavi & A. Saei, Trans.). Tehran,Iran : Qomus. (In Persian)

Soleimani pourlak, S. (2022). US withdrawal from Afghanistan; Reflection of Rebalancing Strategy. *Political and International Approaches*, 13(2), 233-258. DOI:10.29252/piaj.2022.224020.1139 (In Persian with English abstract)

Soraya, J. (2008). America: Terrorism and fundamentalism. *Political and Economic Information*, 219-220. Retrieved from https://ensani.ir/fa/article/222663 (In Persian)

Witte, G. (2023). Afghanistan War. *Encyclopedia Britannica*. Retrieved from https://www.britannica.com/event/Afghanistan-War

Deshyar, H. (2011). *American foreign policy in theory and practice*. Tehran, Iran: Mizan Publication.

Ershad, Z. H. (2011). *America's strategy in Afghanistan post-Taliban. Tak Publications*. (In Persian)

Faraji Rad, A. R., Shahbazi, B., Sadati, S., & Derkhor, M. (2011). The new strategy of the United States of America and Afghanistan's national security. *Scientific and Research Quarterly of New Approaches in Human Geography*, 4(1), 159-170. Retrieved from https://sanad.iau.ir/journal/geography/Article/673362?jid=673362 (In Persian)

Firozi, S. M., Yousufi, F., Afzali, N. A., & Basharat Rahmani, M. B. (2023). Socio-cultural contexts of order and security in Afghanistan. *The Fundamental and Applied Studies of the Islamic World*, 5(1), 105-128. DOI:10.2203/FASIW.2023.344251.1159 (In Persian with English abstract)

Gilani, F. (2019). *Global terrorism*. Peshawar, Pakistan: Sanai.

Ghorbani Shiekhneshin, A., & Bahosh Fardaqi, M. (2015). Study the policies of Presidents of the United States of America in the post-September era in peace-building in Afghanistan, relying on the doctrine of liberal-democracy. *International Relations Research Quarterly*. Retrieved from https://www.iisajournals.ir/article_41982.html (In Persian)

Hosseini, K. A., & Habibzadeh, A. (2018). America and the challenge of Afghanistan: From "limited war" to "principled realism" (2001-2019). *World Politics*, 8(4), 121-150. DOI:10.22124/WP.2020.15719.2421 (In Persian with English abstract)

Jafari, A. (2011). Proceedings of the International Conference on NATO's Transregional Approach and Future Challenges. Tehran,Iran: Printing and Publishing Center of the Ministry of Foreign Affairs, Retrieved from https://ensani.ir/fa/article/295291 (In Persian)

Muzhda, V. (2018). *Drug trade, from slogan to action*. Kabul, Afghanistan: Siraj.

Najafizadeh, S. J., & Vahid, A. H. (2018). Construction contracts in Afghanistan; The factor of development or source of corruption. *Legal Research Quarterly*, 5(3), 1-17. DOI:10.22034/JLR.2018.155974.1268 (In Persian with English abstract)

Safari, M. (2023). *Modern terrorism*. Tehran,Iran: New Culture.